

D E C I Z I E

25 martie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Nicolae Craiu
Dumitru Mardari

examinând recursul declarat de Instituția Publică „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură”,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Instituția Publică „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Molatest” cu privire la rambursarea subvenției, încasarea dobânzii de întârziere, a penalității și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 16 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 16 august 2017, IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva SRL „Molatest” solicitând, conform cererii concretizare a acțiunii din 13 august 2018 (f.d. 65-68), încasarea subvenției acordate în sumă de 76 252 de lei, a dobânzii de întârziere în sumă de 13 137,28 de lei și a penalității în sumă de 1 372,54 de lei.

În motivarea acțiunii, IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” a indicat că în anul 2012, pentru înființarea unei plantații de nuc cu suprafața de 71,39 ha, SRL „Molatest” a beneficiat de o subvenție în sumă de 402 210 lei.

Conform ordinului IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” nr. 45 din 7 aprilie 2017 „Cu privire la aprobarea graficului de inspecții post-achitare”, un grup de lucru din cadrul Direcției Inspecții și control în teren al IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură”, s-a deplasat la locul efectuării investiției în scopul verificării onorării prevederilor contractuale și a constatat că SRL „Molatest” a respectat criteriile de eligibilitate doar pentru suprafața de 34,4932 ha, iar suprafața de 36,8968 ha a plantației a fost defrișată.

SRL „Molatest” a fost înștiințată despre încălcările depistate și rezoluțiunea contractului de acordare a sprijinului financiar și despre necesitatea restituirii subvenției acordate, proporțional suprafeței de plantație defrișată, însă solicitările IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” au fost ignorate.

Prin răspunsul la somație nr. 271, SRL „Molatest” a confirmat faptul defrișării suprafeței plantației de nuc menționate.

La 11 iunie 2018 Secția monitorizare post-inspecție a efectuat o verificare suplimentară a obiectului investiției pentru care SRL „Molatest” a beneficiat de sprijin financiar conform dosarului 3/P/1210SV4359, fiind întocmită Fișa de verificare nr. 83 și Procesul-Verbal nr. 25 privind constatarea iregularităților, conform cărora, a fost constatată aceeași încălcare a prevederilor contractuale și a prevederilor regulamentului de subvenționare, și anume, faptul că plantația de nuc este defrișată pe o suprafață de 13,5343 ha, care este împărăginită.

Prin urmare, IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” a invocat că SRL „Molatest” a încălcat prevederile Contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 2173 din 30 noiembrie 2012, precum și a prevederilor Regulamentului privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 57 din 31 ianuarie 2012.

Totodată, a evidențiat că alocarea subvențiilor este determinată de obiectivele aferente Măsurii 3 a Regulamentului privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 57 din 31 ianuarie 2012, însă în situația creată acestea nu vor fi atinse.

Astfel în scopul gestionării eficiente a fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, se impune necesitatea restituirii de către SRL „Molatest” a subvenției acordate în mărime de 76 252 de lei (mărimea totală a subvenției 402 210 lei, împărțită la suprafața subvenționată 71,39 ha, egal cu 5 633,98 de lei per hectar, înmulțit la suprafața defrișată de 13,5343 ha, este egal cu 76 252 de lei).

La fel, IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” a indicat că conform pct. 4.4 al Contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 2173 din 30 noiembrie 2012, în cazul în care pe parcursul perioadei de valabilitate a contractului, se constată că investiția pentru care s-a acordat sprijin financiar a fost înstrăinată (prin orice tip de act juridic care produce efectul înstrăinării), în cazurile constatărilor stabilite în cadrul inspecțiilor/controalelor a prezentării documentelor neveridice/false în vederea accesării sprijinului financiar în cazul în care Beneficiarul intră în procedura insolvenței, declarate în modul prevăzut de lege, beneficiarul este obligat să restituie subvenția recepționată.

Totodată, conform pct. 4.5 din Contractul de acordare a sprijinului financiar, art. 585, 619 și 624 alin. (1) din Codul civil, SRL „Molatest” urmează să achite dobânda de întârziere și penalitatea contractuală.

În drept, cererea de chemare în judecată a fost întemeiată pe prevederile art. 585, 619, 624 din Codul civil (în redacția Legii nr. 1107-XV din 6 iunie 2002).

Prin hotărârea din 22 aprilie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, cererea de chemare în judecată depusă de IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” împotriva SRL „Molatest” cu privire la rambursarea subvenției, încasarea dobânzii de întârziere, penalității și compensarea cheltuielilor de judecată, s-a respins ca fiind neîntemeiată.

La 16 mai 2019, IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” a declarat apel împotriva hotărârii din 22 aprilie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, iar la 6 august 2019 a depus apel motivat, prin care a solicitat casarea

hotărârii și emiterea unei hotărâri noi prin care cererea de chemare în judecată să fie admisă integral.

Prin decizia din 16 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul declarat de IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” și s-a menținut hotărârea din 22 aprilie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

La 11 ianuarie 2020, IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” a declarat recurs împotriva deciziei din 16 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei hotărâri noi prin care acțiunea să fie admisă integral.

În motivarea recursului, cu referire la prevederile art. 432 alin. (2) lit. a) și lit. c) din Codul de procedură civilă, IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” a invocat că atât prima instanță cât și instanța de apel, au interpretat și aplicat eronat prevederile Regulamentului privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 57 din 31 ianuarie 2012, precum și nu au aplicat legea care trebuiau să o aplice, adoptând hotărâri ilegale.

IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” a menționat că instanța de apel a interpretat și aplicat eronat pct. 32 din Regulamentul privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 57 din 31 ianuarie 2012, Anexa nr. 1 la Regulamentul cu privire la modul de evidență a grupurilor de vârstă și a intrării pe rod a plantațiilor perene, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 705 din 20 octombrie 1995, Anexa nr. 1 la Catalogul mijloacelor fixe și activelor nemateriale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 338 din 21 martie 2003.

A relatat că instanța de apel și-a depășit competența în momentul în care a conchis că urmare a reducerii fertilității pomilor înghețați, SRL „Molatest” a efectuat acțiunile corespunzătoare de tăiere, de întinerire (regenerare), realizate prin îndepărtarea tulpinii afectate, pentru a face loc unei tulpini noi, mai rodnice.

Referitor la această concluzie, a menționat că în cadrul examinării cauzei, instanța de judecată nu a fost prezentat nici un raport al specialistului/expertului, care să elucideze aspectele privind reducerea fertilității pomilor; privitor la acțiunile de tăiere de întinerire (regenerare) realizate prin îndepărtarea tulpinii afectate pentru a face loc unei tulpini noi, mai rodnice, cu atât mai mult, asupra necesității tăierii severe de regenerare și relansare a creșterii pentru direcționarea tuturor resurselor rămase neafectate de îngheț către regenerarea pomului.

De asemenea, IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” consideră că instanțele inferioare au omis să aplice legea care trebuia să fie aplicată, și anume, art. 4 alin. (2) Legea privind Camera de Comerț și Industrie nr. 393 din 13 mai 1999, deoarece au concluzionat că atribuția de a constata forța majoră în cazul existenței temperaturilor de -20° C, revine Serviciului Hidrometeorologic de Stat.

Însă, doar Camera de Industrie și Comerț poate confirma situația de forță majoră, caz în care SRL „Molatest” ar fi fost exonerat de răspundere din cauza imposibilității de a executa în mod corespunzător obligațiile în virtutea unor circumstanțe independente de voința sa.

Mai mult decât, potrivit pct. 7.1 din Contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 2173 din 30 noiembrie 2012, în cazul apariției unor circumstanțe care

fac imposibilă onorarea obligațiunilor prevăzute de contract, cum ar fi incendiu, inundație, alunecări de teren, secete, geruri, război, blocaje, embargo, confirmate în modul stabilit, cu emiterea de către autoritățile competente a actelor cu caracter normativ, părțile sunt exonerate de orice răspundere și executare a obligațiilor prevăzute în prezentul contract. Evenimentele care cauzează prejudicii sau fac imposibilă executarea sau neexecutarea corespunzătoare a contractului, dar nu sunt de proveniență exterioară, nu sunt imprevizibile și inevitabile nu reprezintă forță majoră.

Forța majoră este împrejurarea de fapt imprevizibilă și de neînlăturat care împiedică în mod obiectiv și fără nici o vină din partea debitorului executarea obligației contractuale a acestuia. Debitorul poate invoca forța majoră, dacă se întrunesc câteva condiții: evenimentul trebuie să aibă o origine exterioară, să provină din afara persoanei sau sferei de activitate a debitorului; evenimentul trebuie să fie imprevizibil, atât producerea sa, cât și efectele; evenimentul trebuie să fie inevitabil.

A remarcat că SRL „Molatest” nu a prezentat nici un document care să confirme că plantația de nuci care a beneficiat de subvenție a înghețat, iar dacă a înghețat, că acest fapt s-a produs anume ca urmare a înghețurilor din anii 2012-2014, iar aceste înghețuri constituie evenimente de forță majoră.

Iar, scrisoarea Serviciului Hidrometeorologic de Stat din 27 noiembrie 2018 nu indică expres că plantația de nuci deținută de SRL „Molatest”, pentru care a beneficiat de sprijin financiar, a fost afectată de valorile de temperatură de -20° C.

Totodată, recurentul a mai invocat că SRL „Molatest” a încălcat și prevederile pct. 7.2 și 7.3 din contract, care stabilesc că partea pentru care devine imposibilă executarea obligațiilor prevăzute de prezentul contract, se obligă să înștiințeze în formă scrisă partea opusă în termen de 10 zile, despre apariția circumstanțelor care împiedică executarea obligațiilor precum și dispariția acestora. Dovezile corespunzătoare despre prezența acestor circumstanțe și durata lor vor fi în conformitate prin actele eliberate de către organele competente.

A menționat că SRL „Molatest” nu a informat IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” despre existența condițiilor care fac imposibilă executarea obligațiilor prevăzute de contractul de subvenționare.

Referitor la suprafața plantației de 10,3097 ha care a fost constatată ca fiind împărăginită, recurentul a remarcat că prevederile pct. 99 din Regulamentul privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 57 din 31 ianuarie 2012, stabilește că producătorii agricoli, solicitanți și beneficiari de subvenții, sunt responsabili de respectarea conformă a criteriilor de eligibilitate, precum și de îndeplinirea tuturor obligațiilor ce rezultă din prevederile Contractului de acordare subvenției nr. 2173 din 30 noiembrie 2012.

La fel, cu referire la prevederile pct. 2.1.1, 2.1.2, 2.1.6 și 2.4.5 din Contractul de acordare a sprijinului financiar nr. 2173 din 30 noiembrie 2012, IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” a menționat că SRL „Molatest” nu a utilizat conform destinației subvenția acordată, nu a respectat tehnologiile de cultivare și întreținere a obiectului investiției în conformitate cu cele mai bune practici în domeniul vizat, nu a respectat pe toată durata contractului, condițiile de eligibilitate și criteriile de evaluare care au stat la baza autorizării cererii de acordare a sprijinului financiar.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Colegiul reține că copia deciziei integrale a instanței de apel a fost expediată participanților la proces la 11 noiembrie 2019 (f.d. 190) însă dovada legală de recepționare a acesteia de către recurentă lipsește. Din acest considerent, recursul din 11 ianuarie 2020 se consideră declarat în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

La 11 februarie 2020 în adresa SRL „Molatest” a fost expediată copia cererii de recurs depusă de IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței la recurs.

Până la data examinării admisibilității recursului, SRL „Molatest” nu a depus referință, prin care să-și expună poziția cu privire la recursul declarat.

Prin încheierea din 18 martie 2020 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” a fost considerat admisibil.

În conformitate art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Conform art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Art. 444 din Codul de procedură civilă, prevede că recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Examinând recursul declarat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că acesta urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

În favoarea concluziei date se menționează următoarele.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Din suportul probatoriu prezent la materialele cauzei, Colegiul constată că între IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” (Autoritate contractantă) și SRL „Molatest” (Beneficiar), a fost încheiat Contractul-tip de acordare a sprijinului financiar nr. 2173 din 30 noiembrie 2012, conform cărui SRL „Molatest” a beneficiat de o subvenție în sumă de 402 210 lei. (f.d.13-16)

Astfel, obiectul contractului menționat, conform pct. 1, a constituit acordarea de către Autoritatea contractantă a sprijinului financiar nerambursabil, cu titlu de compensare a cheltuielilor suportate de Beneficiar la înființarea plantațiilor multianuale, cu acceptarea de către beneficiar a sprijinului financiar și obligația de a utiliza conform destinației plantația înființată, să respecte tehnologiile de cultivare și întreținere, cât și să nu înstrăineze, caseze, defrișeze, precum și nici să abandoneze activitatea în domeniul agriculturii ecologice, înainte de expirarea a cel puțin 1/3 din termenul de exploatare.

Potrivit pct. 1.2 din contractul menționat, Beneficiarului i se va acorda sprijinul financiar solicitat în termenii și condițiile stabilite în contract, cât și prevederile Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 57 din 31 ianuarie 2012, pe care beneficiarul declară că le cunoaște și le acceptă.

Conform procesului-verbal nr. 11 din 20 aprilie 2017, cu privire la constatarea iregularităților întocmit de Direcția inspecției și control pe teren a IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură”, s-a constatat că conform cererii de subvenționare, SRL „Molatest” a beneficiat de sprijin financiar pentru suprafața de 71,39 ha, dintre care la momentul inspecției post-achitare în teren, grupul de lucru a constatat că Beneficiarul a respectat criteriile de eligibilitate doar pentru suprafața de 34,4932 ha, iar restul suprafeței de 36,8968 ha este lăsată în paragină și/sau a fost defrișată. (f.d. 9)

Beneficiarul SRL „Molatest” a fost înștiințat despre încălcările depistate, rezoluțiunea contractului de acordare a sprijinului financiar și necesitatea restituirii subvenției acordate proporțional suprafeței de plantație defrișată. (f.d. 10-12)

Drept urmare, IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” s-a adresat cu prezenta acțiune împotriva SRL „Molatest” prin care a solicitat rambursarea subvenției acordate proporțional pentru suprafața plantației defrișată de 36,8968 ha, în sumă de 207 876 de lei, a dobânzii de întârziere în sumă de 10 650,09 lei și a penalității în sumă de 2 203,49 de lei. (f.d. 3-7)

Pe parcursul examinării cauzei, fiind efectuată o verificare suplimentară a obiectului investiției pentru care SRL „Molatest” a beneficiat de sprijin financiar conform dosarului 3/P/1210SV4359.

Astfel, după cum rezultă din Fișa de verificare nr. 83 din 11 iunie 2018 (f.d. 79) și Procesul-Verbal nr. 25 privind constatarea iregularităților din 18 iunie 2018 (f.d. 80), întocmite de Secția monitorizare post-inspecție, în urma verificărilor la fața locului, s-a constatat că din suprafața totală de 71,39 ha depusă la subvenționare, suprafața de 13,5343 ha a fost defrișată și este împărăginită. Totodată, s-a menționat că suprafața de 57,8557 ha de plantație este în stare lucrativă.

Prin urmare, la 13 august 2018, IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” a depus cerere de concretizare a acțiunii, reducând cuantumul pretenției principale și solicitând încasarea subvenției acordate în sumă de 76 252 de lei, a dobânzii de întârziere în sumă de 13 137,28 de lei și a penalității în sumă de 1 372,54 de lei, pe motiv că la 11 iunie 2018 Secția monitorizare post-inspecție a efectuat o verificare suplimentară a obiectului investiției, fiind constatat faptul că plantația este defrișată pe o suprafață de 13,5343 ha, iar suma de 76 252 de lei este proporțională suprafeței de plantație defrișată. (f.d. 65-68)

Judecând cauza, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, prin hotărârea din 22 aprilie 2019, a respins acțiunea ca fiind neîntemeiată. (f.d. 138, 145-151)

În motivarea soluției adoptate, prima instanță a conchis că solicitarea de încasare a subvenției acordate în sumă de 76 252 de lei este neîntemeiată în situația în care în ședința de judecată s-a stabilit că SRL „Molatest” nu a încălcat obligațiile contractuale în perioada de valabilitate a acestuia și nici pct. 32 din Regulamentul privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 57 din 31 ianuarie 2012.

În acest sens, prima instanță a constatat că suprafața de 3.2246 ha a plantației nu a fost defrișată după cum se pretinde în acțiune, dar a fost afectată de condițiile meteorologice nefavorabile, iar acest fapt se demonstrează prin răspunsul Serviciului Hidrometeorologic de Stat nr. 08/1908 din 27 noiembrie 2018.

Cu privire la încasarea subvenției acordate pentru suprafața de 10.3097 ha care se pretinde că este împărăginită, a menționat că prezența altor plante pe teritoriul plantației de nuc nu constituie o încălcare a pct. 32 din Regulamentul privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 57 din 31 ianuarie 2012.

La 16 mai 2019, IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” a declarat apel împotriva hotărârii, iar la 6 august 2019 a depus apel motivat, solicitând casarea hotărârii și emiterea unei hotărâri noi prin care cererea de chemare în judecată să fie admisă integral. (140-141, 159-165)

Prin decizia din 16 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul declarat de IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” și s-a menținut hotărârea din 22 aprilie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani. (181, 182-189)

Instanța de apel și-a motivat soluția menționând că din actele cauzei nu rezultă că SRL „Molatest” a întreprins intenționat careva acțiuni cu derogare de la obligațiile sale privind respectarea tehnologiilor de cultivare și întreținere.

Iar, cu referire la răspunsul Serviciului Hidrometeorologic de Stat nr. 08/1908 din 27 noiembrie 2018 (f.d.105-106), a reținut că pomii de nuci au fost afectați de îngheț și, dat fiind faptul că rezultatele înghețului au devenit vizibile doar după perioada de iarnă, SRL „Molatest” a purces la defrișarea majorității pomilor de nuci plantați pe suprafața de 3,2246 ha, în scop de reabilitare a acestora prin regenerare.

La fel, instanța de apel a apreciat că pct. 32 din Regulamentul privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 57 din 31 ianuarie 2012, nu prevede drept condiție de sancționare a beneficiarului subvenției împărăginita plantației și, din acest motiv, SRL „Molatest” nu are obligația de a restitui subvențiile acordate pe motiv de neglijența în îngrijirea plantației.

Împotriva deciziei din 16 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” a declarat recurs.

Verificând decizia contestată în raport cu prevederile legale aplicabile la caz și criticile aduse în recurs, Colegiul constată că instanța de apel a examinat cauza dedusă judecătii în mod superficial, iar soluția a fost dată fără elucidarea pe deplin a circumstanțelor cauzei și aprecierea cuvenită a argumentelor invocate în apel.

În acest sens, Colegiul reține că potrivit art. 118 alin. (3) din Codul de procedură civilă, circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

În conformitate cu dispozițiile art. 130 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

Conform art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

La rândul său, art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă prevede că, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării pricinii și admisibilitatea acțiunii.

În conformitate cu art. 373 alin. (1), (2), (5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Pornind de la aceste texte de lege, reieșind din limitele judecării apelului și din specificul obiectului acțiunii în cauză, se va remarca că în scopul stabilirii temeiniciei sau netemeiniciei hotărârii contestate, la caz, instanța de apel avea obligația de a pătrunde în esența criticilor aduse de către apelanta IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” în dezacord cu hotărârea primei instanțe și de a se expune pe marginea tuturor acestor motive.

Se constată însă că contrar acestor prevederi, instanța de apel judecând apelul declarat de IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” a trecut în mod superficial asupra argumentelor și criticilor invocate în cererea apel.

În acest sens, Colegiul menționează că instanța de apel nu a dat apreciere argumentelor prezentate de apelanta de IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură”, prin care a invocat că potrivit pct. 7.1, pct. 7.2 și pct. 7.3 din Contractul de acordare a sprijinului financiar nr. 2173 din 30 noiembrie 2012, SRL „Molatest” era obligată să înștiințeze în formă scrisă, în termen de 10 zile, IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” despre apariția circumstanțelor care împiedică executarea obligațiilor precum și dispariția acestora. Iar, dovezile corespunzătoare despre prezența acestor circumstanțe și durata lor trebuiau confirmate prin acte eliberate de către Camera de Comerț și Industrie.

SRL „Molatest” nu a prezentat nici un document care să confirme că plantația de nuci care a beneficiat de subvenție a înghețat, iar dacă a înghețat, că acest fapt s-a produs anume ca urmare a înghețurilor din anii 2012-2014, și că aceste înghețuri constituie evenimente de forță majoră.

De asemenea, instanța de apel nu a dat apreciere nici argumentelor apelantei care a menționat și faptul că doar Camera de Comerț și Industrie poate confirma situația de forță majoră și, astfel, prima instanță a omis să aplice la caz prevederile art. 4 alin. (2) Legea privind Camera de Comerț și Industrie nr. 393 din 13 mai 1999.

Colegiul largit menționează că instanța de apel avea obligația să reflecte în decizie motivele, relevanța, admisibilitatea, veridicitatea probelor și toate probele în ansamblu, legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei, concluziile sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele, rezultând din prevederile art. 130 alin. (4) Codul de procedură civilă.

De altfel, instanța de apel nu se poate limita să preia total sau parțial poziția doar a unei părți a raportului litigios, ci trebuie să analizeze cauza și să răspundă argumentat la criticile și mijloacele de apărare invocate de ambele părți.

În circumstanțele enunțate și în contextul normelor de drept citate supra, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ largit al Curții Supreme de Justiție conchide că decizia instanței de apel nu satisface criteriile legalității și temeiniciei unui act judecătoresc deoarece nu conține o argumentare clară din care să rezulte certitudinea adoptării soluției la care s-a ajuns, având o motivare superficială, fără a fi abordate toate aspectele importante în speță.

În consecință, Colegiul reține că decizia contestată nu întrunește condițiile de legalitate prevăzute la art. 239 Codul de procedură civilă.

Subsidiar, Colegiul reține că prin emiterea unor hotărâri superficiale, poate fi pusă în pericol însăși substanța dreptului individului la un proces echitabil. Or, în cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit la cele mai importante întrebări, fără a acorda părții posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a dreptului la un proces echitabil (cauza CEDO Hiro Balani vs. Spania, hotărârea din 9 decembrie 1994).

Reieșind din prevederile art. 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligația instanței judecătorești de a se expune în hotărârile contestate asupra tuturor argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs. Spania, 21 ianuarie 1999).

Cu privire la acest aspect, Colegiul notează că în jurisprudența sa consecventă, Curtea Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului a constatat în mod frecvent încălcări ale art. 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în special în cauzele care ridicau probleme cu privire la motivarea hotărârilor judecătorești (Fomin vs. Moldova, 11 octombrie 2011; Lebedinschi vs. Moldova, 16 iunie 2015; Nichifor vs. Moldova, 20 septembrie 2016).

În concluzie, instanța de recurs menționează că instanța de apel nu și-a îndeplinit obligațiile prevăzute de art. 373 din Codul de procedură civilă, ceea ce poate duce la încălcarea dreptului la un proces echitabil al apelantului/recurent,

garantat de art. 20 din Constituție și art. 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Colegiul lărgit conchide că faptele descrise mai sus confirmă că erorile judiciare depistate supra sunt esențiale și nu pot fi corectate de către instanța de recurs.

Din aceste considerente și având în vedere faptul că s-a constatat că decizia contestată nu satisface standardele procedurale ale legalității și temeiniciei unui act judecătoresc, omisiune care nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură”, a casa decizia din 16 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău și a remite cauza spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, să verifice circumstanțele importante, probele administrate și reexaminând cauza să emită o hotărâre legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al participanților la proces la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Instituția Publică „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură”.

Se casează decizia din 16 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Instituția Publică „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Molatest” cu privire la rambursarea subvenției, încasarea dobânzii de întârziere, a penalității și compensarea cheltuielilor de judecată, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța apel, la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Nicolae Craiu

Dumitru Mardari